

О. В. ГАФУРОВА

Олена Вікторівна Гафурова, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України

АКТУАЛЬНА ПРАЦЯ З УПРАВЛІНСЬКИХ ТА СЕРВІСНИХ ПРАВОВІДНОСИН У ЗЕМЕЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ*

Актуальність теми монографічного дослідження Д. Бусуйок «Управлінські та сервісні правовідносини в земельному праві України» зумовлена низкою факторів практичного й науково-теоретичного характеру. Як слушно зазначає дослідниця, у радянській юриспруденції суспільні відносини у сфері використання й охорони земель за участю органів виконавчої влади визначались як управлінські правовідносини. Акцент на дослідженні управлінського характеру був зумовлений домінуванням державного управління в усіх сферах суспільного життя.

Зміни соціально-економічних умов розвитку суспільства, запровадження різноманіття випадків виникнення, здійснення та припинення широкого кола прав на землю, призвели до необхідності, поряд із правовим регулюванням управлінських відносин у сфері використання й охорони земель за участю органів виконавчої влади, до правового регулювання не управлінських відносин у вказаній сфері. Правове регулювання таких відносин передбачає надання земельних адміністративних послуг, розгляд та вирішення земельних спорів тощо. Відтак, з метою забезпечення всебічного розвитку земельного права, постає потреба в дослідженні правового регулювання не лише управлінських, а й сервісних відносин у сфері використання й охорони земель.

Правовідносини у сфері використання й охорони земель за участю органів виконавчої влади виникають щодо: державного управління у сфері використання й охорони земель; надання земельних адміністративних послуг; розгляду та вирішення земельних спорів; застосування заходів адміністративного примусу; тощо. На сучасному етапі розвитку юридичної науки в країнах пострадянського простору, особливо України й Республіки Білорусь, суспільні відносини у сфері використання й охорони земель за участю органів виконавчої влади переважно визначаються як управлінські.

За цих умов монографічне дослідження Д. Бусуйок є надзвичайно актуальним. Його аналіз свідчить про те, що автору вдалося досягнути мети дослідження та запропонувати заходи з удосконалення правового регулювання двох взаємодоповнюючих напрямів діяльності органів виконавчої влади у сфері використання й охорони земель.

Праця має логічну побудову, що дозволило всебічно дослідити природу управлінських і сервісних правовідносин у земельному праві України. Вдало продуманий план надав можливість розкрити проблематику обраної теми монографічного дослідження. Так, автор починає дослідження з визначення методологічних та теоретичних засад правового регулювання управлінських і сервісних відносин у сфері використання й охорони земель (розділ 1). Розділ 2 присвячено теоретико-правовій характеристиці управлінської та сервісної діяльності органів виконавчої влади у сфері використання й охорони земель. Визначення правових проблем розвитку управлінських відносин у сфері використання й охорони земель здійснено у третьому розділі. У четвертому досліджуються правові проблеми розвитку сервісних відносин у сфері використання й охорони земель.

Важливе теоретико-правове значення має положення щодо широкого та вузького розуміння правовідносин державного управління у сфері використання й охорони земель. Зазначені правовідносини у широкому розумінні, на думку автора, є сукупністю усіх видів правовідносин, які виникають під час здійснення органами законодавчої, судової та виконавчої влади своїх повноважень у сфері використання й охорони земель. Такими правовідносинами у вузькому розумінні є відносини, що виникають у результаті нормотвор-

© О. В. Гафурова, 2017

* Рецензія на кн.: *Бусуйок Д.* Управлінські та сервісні правовідносини в земельному праві України: монографія / Діана Бусуйок. – К.: Ніка-Центр, 2017. – 352 с.

чої та розпорядчої діяльності органів виконавчої влади з метою владно-організуючого впливу на суб'єктів земельних правовідносин з приводу прогнозування, програмування та планування у сфері використання й охорони земель, моніторингу земель, ведення державного земельного кадастру, стандартизації та нормування, контролю.

У монографічному дослідженні запропоновано визначення низки понять, які можуть збагатити земельно-правову науку. Так, зокрема під поняттям «управлінські правовідносини у сфері використання й охорони земель» автор розуміє врегульовані нормами земельного права суспільні відносини, які забезпечують реалізацію публічних інтересів, однією з обов'язкових сторін яких є наділені владними повноваженнями органи виконавчої влади з приводу здійснення ними прогнозування, програмування та планування; моніторингу земель; ведення державного земельного кадастру; стандартизації та нормування; контролю. Слушною є пропозиція Д. Бусуйок щодо необхідності розглядати сервісні правовідносини у сфері використання й охорони земель як врегульовані нормами земельного права суспільні відносини, які забезпечують реалізацію приватно-публічних інтересів, однією з обов'язкових сторін яких є наділені публічними повноваженнями органи виконавчої влади або суб'єкти, які діють від імені держави з приводу надання зацікавленим суб'єктам таких земельних адміністративних послуг: проведення державної реєстрації прав на нерухоме майно, у тому числі прав на землю та їх обтяжень; проведення державної експертизи землевпорядної документації; проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення; проведення видачі кваліфікаційних свідоцтв; надання сільськогосподарських дорадчих послуг; проведення видачі дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок.

Незважаючи на ці та інші теоретичні і практичні положення, які заслуговують на увагу, необхідним, на наш погляд, є уточнення деяких висновків, до яких дійшла авторка. Так, на думку Д. Бусуйок, до земельних адміністративних послуг належать: проведення державної реєстрації прав на нерухоме майно, у тому числі прав на землю та їх обтяжень; проведення державної експертизи землевпорядної документації; проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення; проведення видачі кваліфікаційних свідоцтв; надання сільськогосподарських дорадчих послуг; проведення видачі дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок. При цьому, досліджуючи правові проблеми розвитку сервісних відносин у сфері використання й охорони земель, автор провадить визначення лише правового регулювання сервісних відносин у сфері державної реєстрації прав на землю та їх обтяжень, а також правових аспектів сервісних відносин щодо надання сільськогосподарських дорадчих послуг, залишаючи поза увагою правові проблеми розвитку решти видів земельних адміністративних послуг.

Слід зазначити, що висловлені зауваження мають дискусійний характер або потребують додаткового обґрунтування. Дослідження здійснено на рівні, що вимагається для такого виду робіт. Монографії притаманний належний рівень новизни, а представлені авторкою наукові результати, висновки та практичні рекомендації обґрунтовані й достовірні. Робота є науковим дослідженням, що сприятиме вирішенню нагальних правових проблем у науці земельного права щодо управлінських та сервісних правовідносин у сфері використання й охорони земель.

Дослідження, здійснене Д. Бусуйок, має сприяти підвищенню ефективності правового регулювання земельних відносин в Україні. Вважаємо, що воно буде корисним не лише для практиків і теоретиків у сфері земельного права, а й для студентів вищих навчальних закладів та приверне їхню увагу до таких перспективних галузей права, як земельне, аграрне та екологічне.

О. Ф. МЕЛЬНИЧУК

Ольга Федорівна Мельничук, доктор юридичних наук, доцент, декан факультету менеджменту та права Вінницького національного аграрного університету

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА РЕАЛІЇ*

Революція гідності (листопад 2013 року – лютий 2014 року) проти корумпованої влади, яка, свідомо ігноруючи права, свободи і законні інтереси громадян, під тиском ззовні намагалася перешкодити європейському вибору Українського народу, відкрила перед Україною можливості для побудови нової системи відносин між громадянином, суспільством і державою на основі цінностей свободи і демократії.

Прагнучи перешкодити волі Українського народу до європейського майбутнього, Росія окупувала частину території України – Автономну Республіку Крим і місто Севастополь, розв'язала воєнну агресію на

© О. Ф. Мельничук, 2017

* Рецензія на кн.: Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України : монографія / В. О. Антонов; наук. ред. Ю. С. Шемшученко. – К.: Талком, 2017. – 576 с.